

**UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE AGRICOLE ȘI MEDICINĂ
VETERINARĂ A BANATULUI TIMIȘOARA**

FACULTATEA DE MANAGEMENT AGRICOL

MATEICA COSMINA-SIMONA

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:

**PROF.DR.ING. SÂMBOTIN LIVIU
MEMBRU ASOCIAT ASAS**

**TIMIȘOARA
2010**

**UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE AGRICOLE ȘI MEDICINĂ
VETERINARĂ A BANATULUI TIMIȘOARA**

FACULTATEA DE MANAGEMENT AGRICOL

MATEICA COSMINA-SIMONA

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

**MANAGEMENTUL DEZVOLTĂRII RURALE DURABILE ÎN
ZONA COLINARĂ A JUDEȚULUI TIMIȘ**

**CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:
PROF.DR.ING. SÂMBOTIN LIVIU
MEMBRU ASOCIAT ASAS**

**TIMIȘOARA
2010**

REZUMAT

SCOPUL prezentei teze de doctorat, intitulată „*Managementul dezvoltării rurale durabile în zona colinară a județului Timiș*”, este de a propune în urma analizei efectuate un model de strategie de dezvoltare socio-economică, precum și câteva proiecte model pentru dezvoltarea comunităților rurale în urma identificării resurselor naturale, economice și sociale, dar și a problemelor cu care acestea se confruntă.

IPOTEZA de lucru de la care am pornit este că spațiul rural românesc dispune de un potențial de dezvoltare însemnat, care este însă nevalorificat, acesta nebucurându-se de atenția cuvenită având în vedere că 44,9% din populația României trăiește în mediul rural și că acesta ocupă 89% din suprafața totală a țării. Analiza de ansamblu a componentelor spațiului rural dezvăluie faptul că perspectivele dezvoltării comunităților rurale sunt afectate de rămănerile în urmă sub aspect economic, social și infrastructural. Aceste grave rămăneri în urmă față de spațiul urban, față de situațiile existente în țările vecine sunt generate de:

- nivelul slab al infrastructurii materiale și sociale a spațiului rural, mai ales în domeniul educațional, sanitar și al dotării gospodăriilor țărănești;
- gradul scăzut de dotare a locuințelor rurale cu dependințe și instalații (bucătărie, baie, WC cu apă, alimentare cu apă potabilă, canalizare, instalație electrică, încălzire centrală sau cu sobe cu gaze naturale);
- gradul de dotare edilitară a locuințelor, care asigură populației servicii de utilitate publică – apa potabilă, evacuarea apelor uzate, distribuția gazelor naturale pentru încălzit și prepararea hranei, consumul de energie electrică – este încă deficitar;
- calitate scăzută a actului medical, datorită slabei dotări cu clădiri și aparatură de specialitate;
- gradul scăzut de educație, generat de lipsa profesorilor de specialitate și de abandonul școlar;
- economia este preponderent agrară;
- gradul ridicat de fărâmițare a exploatațiilor agricole;
- existența unui sistem de piețe nefuncționale, atât pe linia schimburilor de produse agricole, cât și a tranzacțiilor cu terenuri agricole;
- ponderea ridicată a numărului de proprietari de exploatații agricole aflați la distanțe foarte mari de exploatații;

- lipsa aptitudinilor și experienței corespunzătoare tehnice, manageriale și de marketing a fermierilor;
- slaba diversificare a culturilor agricole practicate;
- productivitatea extrem de scăzută atât în sectorul vegetal, cât și în cel zootehnic;
- dificultățile privind procurarea serviciilor de producție agricole și neagricole.

Așadar, prin prezenta teză am încercat să găsim soluții la problemele evidențiate în urma analizei realizate prin elaborarea unui model de strategie socio-economică, model susținut de o serie de proiecte de dezvoltare.

INFORMAȚIILE care stau la baza prezentei teze provin din diverse surse: literatura de specialitate (cărți, publicații, articole, studii precum și internet), informațiile obținute prin mijloacele obișnuite prin care operatorii fac cunoscute situațiile în care se află și problemele cu care se confruntă (buletine informative, anuare statistice, breviare statistice), cercetări efectuate în teren și seminarii organizate în cadrul proiectului *Sprrijinirea formării și perfecționării în agricultură și dezvoltare rurală, România*, proiect inițiat de GTZ și Universitatea de Științe Aplicate Weihenstephan, Facultatea de Agricultură, Triesdorf, Germania în colaborare cu Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului Timișoara, cercetări efectuate în zona analizată de către specialiștii din domeniul managementului și dezvoltării rurale.

METODELE utilizate în redactarea prezentei teze de doctorat au inclus atât abordarea analitică, critică a materialului bibliografic, prezentat într-o perspectivă comparativă, cât și analiza spațiului rural și a dezvoltării rurale în România, în general, și analiza diagnostic zonei colinare a județului Timiș cu privire specială asupra comunei Ghizela, în special, precum și elaborarea unui model de dezvoltare socio-economică a comunei analizate, susținute de câteva proiecte model.

REZULTATELE cercetării realizate în cadrul prezentei teze de doctorat sunt puse în valoare printr-un bogat material vizual reprezentat de tabele, figuri, reprezentări grafice.

Discutarea rezultatelor cercetării realizate în cadrul prezentei teze, evaluarea rezultatelor cercetării, interpretarea rezultatelor și evidențierea acestora sunt făcute în Concluzii.

Prezenta teză de doctorat este structurată în două părți, respectiv 7 capitole, după cum urmează:

Prima parte este rezervată cercetării documentare și cuprinde primele două capitole.

Capitolul 1, Aspecte teoretice privind spațiul rural și dezvoltarea rurală pornește de la

conceptul de spațiu rural, tipologia, caracteristicile și funcțiile acestuia și se încheie cu conceptul de dezvoltare rurală durabilă.

Aflat adesea sub impactul unor vechi sisteme de producție, caracterizat prin dezvoltarea accelerată și irațională a industriei, spațiul rural a fost supus unor transformări economice, sociale și ecologice care de cele mai multe ori au avut drept rezultat exodul și sărăcirea populației rurale. Dată fiind această situație, sunt de-a dreptul remarcabile eforturile depuse de țările dezvoltate, și nu numai, în vederea echilibrării raportului sat-oraș, reconcilierii și revigorării spațiului rural, care este păstrător al unor valori materiale și spirituale unice.

Spațiul rural este un spațiu extrem de variat, suprafața agricolă, suprafața ocupată de păduri și pășuni, suprafața rurală neagricolă și aglomerările rurale constituie o entitate distinctă față de spațiul urban care se caracterizează printr-o puternică concentrare demografică și structuri verticale și orizontale.

În scopul identificării și punerii în valoare a spațiului rural, potrivit elementelor sale, trebuie să se țină seama de o serie de caracteristici. Particularitățile spațiului rural, privit ca spațiu fizic și social, sunt multiple și deloc ușor de ordonat după valoare. În acest sens, orice încercare de a identifica caracteristicile spațiului rural, care să sintetizeze și pună în valoare spațiul rural nu este suficientă. În comparație cu spațiul urban, spațiul rural prezintă o serie de particularități care îi conferă individualitate, specificitate și autenticitate. Studiind literatura de specialitate se pot evidenția următoarele caracteristici ale spațiului rural:

a) agricultura împreună cu activitățile conexe este cea care domină în structura economică a spațiului rural.

b) populația activă a spațiului rural activează preponderent în sectorul primar al economiei și este caracterizată prin pluriactivitate, fapt care determină policalificarea profesională.

c) proprietatea privat familială predomină în spațiul rural, acest lucru imprimând o anumită stare de spirit populației rurale.

d) în mediul rural gradul de coeziune socială este mai ridicat, locuitorii sunt interesați de problemele comunității și participă la rezolvarea acestora fără nici o pretenție de ordin financiar.

e) densitatea populației este scăzută, spațiul este mai aerisit și mai puțin "stresant".

f) în spațiul rural viața se bazează pe o serie de norme emanate din viața multiseculară, din tradițiile, obiceiurile și cultura locală.

Principalele funcții care trebuie îndeplinite de spațiul rural sunt: funcția de

aprovizionare, de destindere și de echilibru. Acestea pot fi îndeplinite doar dacă acesta rămâne un mediu de viață atractiv și original, cu o bună infrastructură, cu agricultură și silvicultură viabile, oferind condiții favorabile activităților economice neagricole. În acest sens spațiul rural trebuie să îndeplinească concomitent trei funcții majore: economică, ecologică și socio-culturală.

Componentă a strategiei economico-sociale a dezvoltării durabile, dezvoltarea rurală este o problemă de management care implică cunoașterea până la cel mai mic detaliu a realităților comunităților rurale și a cărei monitorizare nu trebuie neglijată de către specialiști.

Noțiunea de dezvoltare rurală înglobează toate acțiunile care vizează îmbunătățirea calității vieții populației din mediul rural, cu o grijă deosebită în ceea ce privește păstrarea peisajului natural și cultural și asigurarea dezvoltării durabile a spațiilor rurale în conformitate cu condițiile și specificul spațiului vizat.

În Capitolul 2, Privire de ansamblu asupra politicii de dezvoltare a Uniunii Europene, sunt prezentate aspecte legate de evoluția politicii de dezvoltare rurală a U.E., politica de dezvoltare rurală în perioada 2007-2013, precum și aspecte financiare ale politicii de dezvoltare rurală a U.E.

Datorită faptului că marea parte a teritoriului european prezintă un caracter rural (91% din teritoriul european este ocupat de zonele rurale) și că peste jumătate din populația U.E. trăiește în aceste zone politica de dezvoltare rurală a căpătat o importanță deosebită, consolidarea acesteia devenind o prioritate pentru uniune. Necesitatea elaborării și implementării strategiilor de dezvoltare rurală în U.E. s-a impus atât datorită problemelor economico-sociale cu care se confruntă mediul rural cât și resurselor de care dispune acesta. Astfel, rolul primordial al politicilor dezvoltare rurală este de a soluționa problemele cu care se confruntă zonele rurale și de a valorifica potențialul acestora.

În prezent politica de dezvoltare rurală a U.E. oglindește într-o măsură mai mare nevoile cetățenilor U.E. acordând o atenție deosebită mediului, siguranței alimentare și calității. Principalele caracteristici ale noii politici de dezvoltare rurală (2007-2013) sunt continuitatea și schimbarea, în acest fel noua politică de dezvoltare rurală a U.E. continuă să pună la dispoziția statelor membre măsuri prin intermediul cărora acestea primesc sprijin financiar în cadrul programelor de dezvoltare rurală, și în același timp se schimbă modul de elaborare a acestor programe fiind încurajat conținutul strategic și dezvoltarea rurală durabilă. În acest scop politica de dezvoltare rurală se concentrează pe trei obiective fundamentale stabilite prin Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare

rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR):

- îmbunătățirea competitivității agriculturii și silviculturii prin sprijinirea restructurării, dezvoltării și inovației;
- îmbunătățirea mediului și a spațiului rural, prin sprijinirea gestionării terenurilor;
- îmbunătățirea calității vieții în mediul rural și promovarea diversificării activităților economice.

Cele trei obiective ale politicii de dezvoltare rurală sunt puse în practică prin intermediul celor 4 axe: axa 1 - competitivitatea agriculturii, a produselor alimentare și a silviculturii, axa 2 - gestionarea spațiului și a mediului, axa 3 - calitatea vieții și diversitatea economică și axa 4 - Leader, fondată pe inițiativele comunitare Leader, care deschide noi posibilități pentru abordările locale ale problematicii dezvoltării rurale.

Pentru a asigura un echilibru general în cadrul programului, s-a stabilit o finanțare minimă pentru fiecare axă, și anume, 10% pentru Axa 1, 25% pentru Axa 2, 10% pentru Axa 3 și 5% pentru axa Leader. Trebuie remarcat faptul că, după cum axa Leader este un mecanism de livrare a măsurilor dintre cele trei axe tematice, se poate suprapune finanțarea minimă a acestor axe (de exemplu, cheltuielile minime de 5% din axa Leader pot corespunde parțial la 10% cheltuielile minime din Axa 1). La nivelul U.E. - 27 situația în ceea ce privește contribuția FEADR pe axe este după cum urmează: axa 2 este cea care atrage cele mai multe fonduri (44%) urmată de axa 1 (34%) și axa 3 (13%), alături de acestea au mai fost introduse și măsurile 511 și 611 care dețin 2%, respectiv 1% din FEADR.

Politica de dezvoltare rurală a U.E. a evoluat ca parte componentă a Politicii Agricole Comune, de la o politică care se ocupa de problemele sectorului agricol, la o politică cu multiple roluri care se confruntă cu diferitele provocări ale mediului rural. Teoretic, fiecare stat membru poate decide și aplica politici de dezvoltare rurală complet independente, însă această abordare nu ar da foarte multe roade în practică și asta datorită faptului că nu toate țările Uniunii Europene își pot permite din punct de vedere financiar politica de care au nevoie. Mai mult decât atât, multe dintre aspectele abordate de politica de dezvoltare rurală nu se limitează strict la teritoriul național sau la o regiune anume (spre exemplu, poluarea nu are granițe, iar lupta pentru un mediu durabil a devenit o preocupare atât la nivel european cât și la nivel internațional). De asemenea, politica de dezvoltare rurală se află într-o strânsă legătură cu o serie de alte politici elaborate la nivelul U.E. În ceea ce privește finanțarea politicii de dezvoltare rurală aceasta este parțial finanțată din bugetul central al U.E. și parțial din bugetele naționale și regionale ale statelor membre. Așadar, UE dispune de o politică comună de

dezvoltare rurală, care, într-o măsură destul de mare, este controlată de statele membre și de regiuni.

Capitolul al 3-lea intitulat **Metodologia cercetării** cuprinde metodologia și materialul de studiu și prezentarea arealului studiat. Studiile realizate au avut drept scop scoaterea în evidență a ceea ce este logic și esențial să prezinte faptele pornindu-se într-o anumită ordine de la particular la general și de la simplu la complex, toate aceste elemente enumerate contribuind la o analiză unică în felul ei, ea fiind determinată nu numai de obiectul cercetării și scopul ei ci și de caracterul specific al zonei analizate și pentru care s-a elaborat modelul de strategie de dezvoltare socio-economică.

Situat în partea de vest a țării, în bazinul inferior al râului Timiș, județul Timiș se întinde pe o suprafață de 8696,7 km² (3,6% din suprafața țării), declarându-se ca fiind cel mai mare județ din țară. Din punct de vedere administrativ județul Timiș cuprinde 10 orașe din care 2 sunt municipii (Timișoara și Lugoj) și 87 de comune cu 317 sate, din care 28 aparțin orașelor. Alături de județele: Arad, Caraș-Severin și Hunedoara județul Timiș face parte din Regiunea de dezvoltare 5 Vest.

În **Capitolul 4, Analiza spațiului rural și a dezvoltării rurale în România** este prezentat spațiul rural românesc din punct de vedere teritorial-administrativ, demografic, economic și infrastructural, respectiv politica de dezvoltare în România.

Spațiul rural românesc însumează 212,7 mii km², reprezentând circa 89% din suprafața țării. La 1 ianuarie 2010, conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică al României, populația rurală deținea o pondere de 44,9% din totalul populației, fiind reprezentată de 9,64 milioane locuitori domiciliați în 12.956 sate organizate administrativ în 2.860 de comune. Aceste date semnaleză faptul că zonele rurale dețin un potențial substanțial de creștere, având un rol social vital. Ponderea populației rurale și a suprafeței ocupate de rural, precum și importanța vieții rurale pentru o țară, fac ca problema dezvoltării rurale să capete o importanță națională și internațională.

Politica de dezvoltare rurală este un domeniu de importanță vitală pentru România, întrucât peste 40% din populația României locuiește și trăiește în mediul rural. Pentru îmbunătățirea condițiilor de trai din mediul rural, Uniunea Europeană a inițiat programe de finanțare nerambursabilă, concretizate în mai multe măsuri care vin în sprijinul agricultorilor pentru a-i ajuta să-și dezvolte afacerile. Începând cu 1 ianuarie 2007 România este membră a U.E. cu drepturi depline, drept urmare aceasta beneficiază de instrumentele financiare pe care le pune la dispoziție politica de dezvoltare rurală a U.E. statelor membre. Actuala politică de

dezvoltare rurală, din punct de vedere financiar, se bazează pe Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală. Implementarea tehnică și financiară a FEADR se realizează prin intermediul Agenției de Plăți pentru Dezvoltare Rurală, instituție cu personalitate juridică aflată în subordinea Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

Conform strategiei elaborate PNDR urmărește o serie de obiective care sprijină creșterea competitivității în sectoarele agro-alimentar și forestier, îmbunătățirea mediului și a spațiului rural, îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale, diversificarea economiei rurale, demararea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală. Realizarea obiectivelor se face prin intermediul celor patru axe ale PNDR: Axa 1 – Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier, Axa 2 – Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural, Axa 3 – Calitatea vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale și Axa 4 – LEADER cărora le corespund o serie de măsuri.

Pentru perioada 2007-2013 țării noastre i-au fost alocate 8,022 miliarde € din FEADR pentru măsurile PNDR, după cum urmează: axei 1 - Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier i-au fost repartizați 3,17 miliarde € (40%) pentru cele 9 măsuri, axei 2 - Îmbunătățirea mediului și spațiului rural 1,88 miliarde € (23%) pentru cele 7 măsuri, axei 3 - Îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale 1,97 miliarde € (25%) pentru cele 3 măsuri și axei 4 - LEADER 0,18 miliarde € (2%).

În anul 2009 Comisia Europeană a suplimentat cu 101.694.000 € bugetul alocat României prin FEADR în urma aplicării la nivelul U.E. a Planului European de Redresarea Economică (PERE). Astfel, fondurile aferente axei 1 din PNDR au fost suplimentate cu 45.884.333 €, axa 2 s-a majorat cu 27.203.145 €, iar cea de a treia axa cu 28.606.522 €.

Principalele măsuri selectate conform planului financiar în perioada 2007-2013 sunt: măsura 322 - Renovarea și dezvoltarea satelor (1.236 mil. €), măsura 123 - Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și forestiere (856 mil. €), măsura 121 - Modernizarea exploatațiilor agricole (793 mil. €) și măsura 214 - Plăți de agromediu (789 mil. €).

Conform informațiilor furnizate de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale până la data de 09.04.2010 APDRP a primit 21.535 de cereri de finanțare a căror valoare publică se ridică la 10.376.135.166 € din care au fost contractate 9.606 proiecte cu o valoare publică de 1.931.502.581 €.

Deși dispune de o alocare comunitară generoasă destinată dezvoltării rurale și de o nevoie acută de „revigorare” socială, economică și infrastructurală a spațiului rural, România nu reușește încă să atragă în măsura în care are nevoie fondurile comunitare datorită lipsei de

transparență, lipsei implicare din partea autorităților, slabei experiențe, informării insuficiente, puterii financiare reduse și a managementului defectuos al proiectelor.

În **Capitolul 5, Analiza diagnostic a zonei colinare a județului Timiș, cu privire specială asupra comunei Ghizela** este caracterizată zona colinară a județului din punct de vedere socio-economic și s-a realizat o analiză a potențialului comunei Ghizela, precum și o analiză SWOT a comunei studiate.

Zona colinară a județului Timiș este situată în partea de N-E a județului, aceasta fiind partea de contact dintre ultimele prelungiri ale Dealurilor Lipovei, care se continuă cu o câmpie înaltă (Câmpia Vingăi) și Câmpia Timișului, suprafața acesteia este de 1.598.100 ha, ceea ce reprezintă 30,4% din suprafața totală a județului Timiș. Populația din zona colinară a județului Timiș, la 1 ianuarie 2010, număra 72.186 locuitori, reprezentând 10,6% din populația județului Timiș.

Zona colinară a județului Timiș este caracterizată de lipsa diversificării activităților economice, ceea ce determină dependența excesivă de agricultură, eficiență economică redusă a activităților agricole, mod defectuos de exploatare a terenurilor și de valorificare a produselor agricole.

Din totalul populației zonei studiate 14% este ocupată în diferitele sectoare ale economiei, astfel 7% din populația ocupată lucrează în agricultură, 34% în sectorul secundar (industrie și construcții) și 59% în sectorul serviciilor.

Economia specifică zonei studiate este de tip țărănesc. Accesibilitatea asigurată a unor comune de situarea pe o șosea națională potențează comportamentul comercial al producătorilor agricoli. Stoparea fluxurilor de navetiști, datorită restructurării profunde din ramurile neagricole, a condamnat marea parte a populației zonei studiate la un tip de dezvoltare endogenă care nu și-a găsit încă formele cele mai eficiente de realizare, urmarea a revenirii la o agricultură de subzistență, neperformante.

Comunele aflate în zona studiată prezintă diferențe sub aspect demografic, economic și infrastructural ceea ce face deosebit de greu procesul de identificare a tuturor problemelor existente în această zonă, și mai mult decât atât de stabilire a modalităților de rezolvare a acestora, din acest motiv am hotărât să ne oprim asupra unei singure comune. Așadar, din cele 27 comune aparținătoare zonei colinare a județului Timiș ne-am îndreptat atenția asupra comunei Ghizela, cu scopul de a găsi soluțiile pentru problemele cu care se confruntă această comună prin elaborarea unei strategii de dezvoltare și proiecte model pentru dezvoltarea acesteia. Motivul pentru care am ales această comună a fost că aceasta nu cunoaște un grad

foarte ridicat de dezvoltare demografică, economică și infrastructurală și este situată la o distanță medie față de Timiș oara și Lugoj, comparativ cu celelalte comune din zona colinară.

Situată în partea nord-est a județului Timiș comuna Ghizela are următoarele coordonate geografice: 45⁰82' latitudine și 21⁰75' longitudine, învecinându-se cu următoarele localități: Secaş (N-E), Topolovățu Mare (V), Belinț (S) și Balinț (E). Comuna este străbătută de DJ nr. 609A care face legătura cu E 70, aceasta aflându-se la o distanță de 30 km față de municipiul Lugoj și la 60 km față de municipiul Timișoara. Cea mai apropiată stație CFR se află la o distanță de 12 km față de centrul de comună. Din punct de vedere administrativ-teritorial în componența comunei intră patru sate: Ghizela, care este și centrul administrativ, Hisiaș, Paniova și Șanovița, actuala organizare fiind stabilită în anul 1968.

Începând însă cu anul 1990, datorită modificărilor survenite după 1989 în sistemul politico-social românesc, evoluția populației în perioada 1990-2010 se caracterizează printr-o succesiune alternantă de creșteri și descreșteri. Privită în evoluție după anul 1990 populația comunei se află într-o ușoară dar continuă scădere, astfel de la 1.378 locuitori în anul 1990 populația a ajuns să numere în anul 2010 1.179 locuitori. Cauzele care stau la baza acestui declin demografic al comunei sunt sporul natural negativ, migrația forței de muncă în străinătate și îmbătrânirea populației. În anul 1995 se observă o ușoară creștere a numărului locuitorilor comunei, această creștere se explică prin restructurarea industriei, în acea perioadă agricultura reușind să absoarbă o mare parte a șomerilor din industrie, fenomen care se poate repeta și în perioada actuală, când datorită crizei economice o mare parte din locuitorii orașelor care își au obârșia în comună și care mai dețin încă casele părintești se pot întoarce la acestea. Acest fenomen poate avea un efect atât favorabil, cât și nefavorabil asupra situației demografice a comunei, și asta deoarece poate crește numărul locuitorilor, dar nu înseamnă neapărat că va scădea și media de vârstă a locuitorilor, deoarece majoritatea celor care revin în comună pot fi pensionari sau persoane aflate în pragul pensionării.

Este foarte cunoscut faptul că în întreg spațiul rural românesc principala activitate este agricultura, care poate fi considerată coloana vertebrală a acestuia, acest lucru este valabil și pentru comuna studiată.

Populația ocupată la 1 ianuarie 2010 număra 370 persoane, adică 31,86 % din totalul populației. Din aceste 370 de persoane 260 lucrează în agricultură (70,27%). Majoritatea celor care sunt ocupați în agricultură lucrează cu timp parțial, ceea ce nu permite practicarea unei agriculturi performante atât din prisma timpului alocat cât și a dotărilor tehnice și financiare, astfel că agricultura practică este o agricultură de subzistență. Practicarea unei agriculturi

performante pe lângă partea financiară și tehnică implică și cunoștințe de profil agricol, fie ele chiar și minime.

Terenurile din comuna studiată sunt de o calitate mai slabă decât cele din zona de șes, clasa medie de calitate a terenurilor fiind clasa IV, motiv care atrage după sine randamente inferioare. În același timp suprafața agricolă nu este cultivată în totalitate, iar regimul termic este cel care restricționează sortimentul de culturi agricole. Așadar, în anul 2009 mare parte a terenului arabil a fost ocupat de porumb (60,51%) și grâu (22,29), într-o proporție mai redusă cultivându-se cartofi, floarea soarelui și legume.

Producțiile obținute sunt, de asemenea, inferioare, acest fapt datorându-se dotării precare a gospodăriilor cu mașini și utilaje agricole, clasei de calitate inferioare a terenurilor și lipsei banilor pentru practicarea unei agriculturi la standarde ridicate.

Pe teritoriul comunei serviciile de mecanizare sunt asigurate de fosta secție de mecanizare constituită în prezent sub forma unei societăți comerciale și de către localnicii care dețin mașini și utilaje agricole. În prezent în comună nu există nici o formă de asociere a localnicilor în vederea exploatarei terenurilor agricole, localnicii fiind reticenți la această variantă prin care ar putea să-și lucreze terenurile aflate în proprietate cu un minim de efort atât fizic, cât și financiar. Din păcate, la nivelul comunei aproape că lipsesc micile afaceri agricole, spunem că aproape lipsesc pentru că se înregistrează câteva inițiative de afaceri în domeniul agricol, aflate într-o fază incipientă, și anume, cultivarea plantelor medicinale, afacere demarată de către o persoană fizică autorizată, înființarea unei plantații de aluni (307 ha) de către o societate cu capital italian și o microfermă ale cărei produse sunt desfăcute la cantina deținută de aceasta în orașul Lugoj sau procesate în cadrul unor fabrici procesatoare.

Chiar dacă zona din care face parte comuna analizată prezintă un potențial ridicat pentru creșterea animalelor în ultimii ani, efectivele de animale au înregistrat reduceri semnificative, fapt ce să datorează atât îmbătrânirii populației cât și lipsei posibilităților de valorificare a producțiilor animaliere, în special în cazul porcinelor și bovinelor. În ceea ce privește efectivele de ovine și păsări se înregistrează o creștere a acestora, acestea fiind destinate consumului propriu.

În finalul acestui capitol am realizat o analiză SWOT care a constituit punctul de plecare în elaborarea strategiei de dezvoltare din capitolul următor.

Identificarea resurselor materiale și umane de care dispune comuna analizată, precum și a potențialului natural și economic al acesteia a permis realizarea unei analize SWOT, ale cărei concluzii vor constitui punctul de pornire în elaborarea strategiei de dezvoltare locală

care urmărește să asigure valorificarea potențialului comunei.

În urma analizei SWOT au fost identificate patru direcții prioritare care trebuie să constituie baza elaborării strategiei în vederea dezvoltării locale, și anume:

1. Infrastructura necesită îmbunătățirii continue, de aceea investițiile trebuie făcute după anumite criterii economice astfel încât să producă cele mai mari efecte benefice.

2. Viața economică a comunei trebuie revigorată și dezvoltată în toate domeniile sale: agricultura, zootehnie, industrie, comerț și silvicultură. Autoritățile locale vor trebui să investească pentru vitalizarea vieții economice a comunei, aceasta trebuie să fie prioritatea numărul unu, deoarece produce cele mai mari efecte.

3. Calitatea vieții localnicilor necesită, de asemenea îmbunătățiri prin asigurarea accesului populației la cultură, servicii de sănătate și educație.

4. Implicarea populației în procesul dezvoltării rurale prin elaborarea și implementarea strategiilor de dezvoltare locală și întărirea identității comunei.

În **Capitolul 6** intitulat **Elaborarea modelului de dezvoltare socio-economică a comunei Ghizela**, bazându-ne pe rezultatele analizei realizate la nivelul comunei, am elaborat un model de strategie de dezvoltare a comunei Ghizela. În elaborarea modelului de strategie de dezvoltare a comunei s-a urmărit în principal generarea unui mediu socio-economic stabil și diversificat, care să dispună de capacitatea de a asigura prosperitatea generală a populației și dezvoltarea durabilă a comunei. Modelul de strategie de dezvoltare al comunei a fost construit în jurul a patru direcții strategice care au în vedere asigurarea și protejarea factorului uman, dotările tehnice și conservarea patrimoniului existent în comună. Astfel, cele patru direcții strategice pe care se sprijină strategia de dezvoltare a comunei sunt: dezvoltarea infrastructurii și asigurarea accesului populației la infrastructură, diversificarea și dezvoltarea activităților economice, îmbunătățirea calității vieții, implicarea populației în procesul de dezvoltare al comunei.

Comuna luată în studiu dispune de reale posibilități de dezvoltare bazate pe resursele naturale, economice și umane. Revitalizarea spațiului și dezvoltarea durabilă a comunei trebuie să aibă în vedere crearea unui echilibru între cerința de conservare a spațiului rural sub aspect economic, ecologic și socio-uman, pe de o parte și tendința de modernizare sub toate aspectele a vieții rurale, pe de altă parte. Comuna trebuie să se modernizeze, să răspundă exigențelor europene de civilizație, dar în același timp trebuie să promoveze tradițiile și cultura specifică zonei.

Modelul de strategie elaborat se bazează în principal pe soluționarea problemelor

identificate în urma analizei realizate la nivelul comunei luate în studiu, astfel pentru a facilita atât procesul de elaborare cât și de implementare al strategiei problemele evidențiate au fost încadrate în diferite domenii (infrastructură, economie locală, calitatea vieții, gradul de implicare al localnicilor în procesul de dezvoltare locală).

Ultimul capitol, **Capitolul 7 – Proiecte model pentru dezvoltarea comunei Ghizela** este rezervat câtorva proiecte întocmite în concordanță cu strategia de dezvoltare a comunei Ghizela elaborată în capitolul anterior. Având în vedere faptul că economia comunei nu prezintă un grad avansat de dezvoltare și că locuitorii nu au inițiativă în demararea unor mici afaceri agricole care să le dea încredere în forțele proprii prin intermediul acestor proiecte se urmărește implicarea directă a localnicilor în dezvoltarea comunei, astfel proiectele propuse nu necesită un mare efort financiar ci participarea comunității. În procesul de planificare al proiectelor au fost parcurse următoarele etape: analiza părților interesate, descrierea situației, analiza problemelor, analiza obiectivelor, analiza SWOT, metoda aplicată fiind metoda cadrului logic.

Proiectele propuse se adresează locuitorilor comunei, scopul acestora fiind pe de o parte, de a valorifica producția agricolă prin intermediul unei cooperative, iar pe de altă parte de a asigura gospodăriilor venituri din activități alternative, mai precis valorificarea fondului locativ în scop turistic prin intermediul elevilor din mediul urban care vin în comună în calitate de mici turiști.

Recomandările făcute în acest ultim capitol au avut ca obiectiv general elaborarea unor proiecte model care au rolul de a revitaliza comuna studiată din punct de vedere economic și social. În elaborarea proiectelor s-a ținut cont de potențialul existent și de nevoile locale, identificate în urma analizei întocmite în cel de al patrulea capitol al tezei. Așadar, proiectele model urmăresc asigurarea veniturilor localnicilor, atragerea tinerilor în activitățile desfășurate în comună, stoparea exodului rural-urban bazându-se pe resursele naturale, culturale, istorice și umane existente în comună. Suntem de părere că dezvoltarea locală se poate realiza cu succes prin intermediul proiectelor elaborate în acest capitol, în acest sens deosebit de importantă fiind însă implicarea comunității locale.

Prezenta teză de doctorat cuprinde pe lângă cele 7 capitole și concluziile care s-au desprins în urma cercetării realizate și se încheie cu o amplă bibliografie de specialitate română și străină referitoare la problemele supuse studiului și analizei.